

Юринець Ю. Л.,
професор кафедри
конституційного і адміністративного права, д.ю.н., доцент
Лиман А.А.
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний Авіаційний університет

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Особа і держава перебувають у постійному взаємозв'язку між собою, який має вираження у формуванні основних прав, обов'язків та інтересів, що становлять правовий статус особи. Правовий статус визначає основні принципи і стандарти поведінки людини, що визнаються державою. Тобто, це сукупність прав та обов'язків, які визначені Конституцією України, законами України, міжнародними договорами, ратифікованими Верховною Радою України. Його центром є юридичне закріплення становище людини в суспільстві.

За характером правового регулювання виділяють три основні види правового статусу: загальний, спеціальний та індивідуальний.

Загальний (конституційний) – правовий статус, який передбачає основні конституційні права та обов'язки громадянина. Він характеризує позиції всіх людей, які є громадянами України.

Спеціальний (колективний) – правовий статус, який надається окремим групам осіб чи громадян. Він стосується особливих прав та обов'язків певної групи суб'єктів.

Індивідуальний (персональний) – правовий статус, який надається конкретній особі чи громадянину.

Всі три статуси знаходяться в тісному взаємозв'язку між собою. Наприклад, особа може бути одночасно громадянином України (загальний правовий статус), викладачем у навчальному закладі (спеціальний статус) та бути Героєм України (індивідуальний статус).

За суб'єктним складом розрізняють правові статуси:

1) фізичних осіб: громадяни, біженці, іноземці, апатриди, біпатриди.

2) службових та посадових осіб: депутат, прокурор, суддя

3) осіб, котрі мають спеціальний правовий статус з огляду на небезпечні умови праці.

Структура правового статусу людини і громадянина складається з правосуб'єктності особи, принципів конституційно-правового статусу, громадянства, прав і свобод людини, гарантій їх реалізації, обов'язків та гарантій їх виконання.

Громадянство є важливою частиною правового статусу, тому що встановлює постійний взаємний правовий зв'язок між особою та державою.

Суб'єктивні права та обов'язки – це юридично закріплені можливості людини діяти певним чином або утримуватися певних дій.

Принципи правового статусу – це вихідні положення, керівні ідеї, що визначають сутність людини і громадянина у суспільстві.

Правосуб'єктність особи – це здатність мати правовий статус. Поняття, що охоплює правоздатність, дієздатність та деліктоздатність.

Юридичні гарантії – встановлені Конституцією та законами України способи забезпечення виконання, використання та дотримання норм права, що закріплюють права і свободи людини і громадянина. Розрізняють 4 види гарантій: політичні, економічні, юридичні та ідеологічні.

Юридична відповідальність полягає в установленому законодавством обов'язку правопорушника зазнати певне позбавлення благ, відповідних цінностей. Вона є невід'ємною складовою правового статусу, особливо в значенні аналізу спеціального статусу посадової особи. Наприклад, Президент України може бути усунений зі свого поста Верховною Радою України в порядку імпічменту, у разі вчинення державної зради або іншого злочину (ч.1 ст. 111 Конституції України).

Отже, правовий статус людини і громадянина посідає головне місце в системі конституційного права України. Встановлення і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Правовому статусу присвячений цілий II розділ Конституції України, який складається з 48 статей. Сукупність основних прав, свобод та обов'язків складає конституційно-правовий статус.

Цей статус є мірою свободи, основою правоздатності людини.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// zakon1.rada.gov.ua](http://zakon1.rada.gov.ua)
2. Про громадянство України : Закон України від 18 січня 2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http:// zakon1.rada.gov.ua>
3. Про міжнародні договори України : Закон України від 29 червня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 50. – Ст. 540.
4. Кравченко В. В. Конституційне право України : навч. посіб. / В. В. Кравченко. – 2-е вид., доп. – К. : Атіка, 2002. – 480 с.
5. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник : пер. з рос. / О. Ф. Скакун. – Х. : Консум, 2001. – 656 с.
6. Юринець Ю.Л. Конституційне право України Навчальний посібник // Ю.Л. Юринець. – Ужгород : ФОП Бреза, 2014. – 368 с.